

CZU 343.63

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-1.05>

**IMPACTUL FAPTELOR PENALE ȘI CONTRAVENȚIONALE ASUPRA PROCEDURII CIVILE
PRIVIND ÎNAPOIEREA COPILULUI ȘI EXERCITAREA DREPTULUI DE VIZITĂ A COPILULUI**

DONI Valentina,

doctorandă,

Universitatea de Stat din Moldova

av.donivalentina@gmail.com

0000-0003-0316-0651

REZUMAT

Prezentul articol constituie o analiză științifică a impactului faptelor penale și contravenționale asupra procedurii civile privind înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare. Actualitatea temei cercetate se manifestă în numărul crescut de deplasări ilicite și rețineri ilicite a copiilor și necesitatea respectării interesului superior al copilului. Faptele penale și contravenționale fiind invocate deseori ca excepții de la înapoierea copilului în statul reședinței obișnuite și exercitarea dreptului de vizitare.

Cuvinte-cheie: interesul superior al copilului, drept de vizită, copil, deplasare ilicită, reținere ilicită, reprezentant legal al copilului, element de extraneitate.

**THE IMPACT OF CRIMINAL AND MINOR OFFENCES ON THE CIVIL PROCEEDINGS REGARDING
THE RETURN OF THE CHILD AND THE EXERCISE OF THE CHILD'S VISITATION RIGHTS**

DONI Valentina,

PhD student,

State University of Moldova

av.donivalentina@gmail.com

0000-0003-0316-0651

SUMMARY

This article constitutes a scientific analysis of the impact of criminal and contraventional acts on the civil procedure regarding the return of the child and the exercise of the visitation right. The relevance of the researched topic is manifested

in the increased number of illicit movements and illicit retentions of children and the need to respect the best interests of the child. Criminal and contraventional acts are often invoked as exceptions to the return of the child to the state of habitual residence and the exercise of visitation rights.

Key words: best interests of the child, right of visitation, child, unlawful removal, unlawful detention, legal representative of the child, element of foreignness.

Introducere. Exercițarea dreptului de vizită a copilului și înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite pot fi restricționate din cauza unor fapte penale, cum ar fi de exemplu, scoaterea ilegală a copiilor din țară, a violenței în familie, a vătămării integrității corporale medii și grave, a altor fapte penale, a unor fapte contravenționale precum ar fi împiedicarea exercitării dreptului de a comunica cu copilul și de al educa, exercitarea necorespunzătoare a obligațiilor părintești. Toate aceste fapte penale sau contravenționale pot motiva instanțele de judecată să aprecieze prezența excepției de risc grav și să refuze înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite.

Înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite se realizează cu scopul de al returna pe copil în mediul său obișnuit de viață și a oferi instanțelor cele mai competente dreptul de a soluționa litigiile de familie, fapt care ar presupune și respectarea interesului superior al copilului.

Simplitatea aparentă a sarcinii acestei proceduri civile speciale care privesc relațiile de familie este marcată de o serie de divergențe în interpretare a cadrului normativ și a literaturii de specialitate de către cercetători și practicienii în domeniul dreptului familiei.

Materiale și metode. În acest context, studiul efectuat asupra impactului faptelor penale și contravenționale asupra înapoierii copilului și exercitării dreptului de vizitare, a fost realizat prin aplicarea interpretării logice a normelor de drept, metoda analitică și metoda comparării.

Procedeul de realizare a studiului a inclus examinarea prevederilor legale existente și anume a legislației naționale care prevăd faptele penale și faptele contravenționale, cât și cele care prevăd procedura specială civilă privind înapoierea copilului și exercitării dreptului de vizită, în concordanță cu prevederile de dreptul familiei și anume cu dezideratul său principal: respectarea interesului superior al copilului.

Rezultate și discuții. Convenția internațională cu privire la drepturile copilului promovează drepturile copiilor în familie și societate și prevede la art.37 că „Statele părți vor garanta că nici un copil nu este supus la tortură, la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante”[6].

La fel art.19 Convenția prevede „obligația statelor de a lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat”[6].

Astfel, conform art.13 lit.b) din Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, prin excepție, autoritatea judiciară sau administrativă a

statului solicitat nu este ținută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituția sau organismul care se împotrivesc înapoierii sale stabilește că: „există un risc grav ca înapoierea copilului să-l expună unui pericol fizic sau psihic sau în orice alt chip să-l situeze într-o situație intolerabilă. La aprecierea împrejurărilor vizate, autoritățile juridice sau administrative urmează să țină seama de informațiile puse la dispoziție de autoritatea centrală sau orice altă autoritate competentă a statului în care se află reședința obișnuită a copilului privitor la situația sa socială”[5].

Cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului, în conformitate cu Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25.10.1980 și conform art. 2932 alin.(1), lit. a)-c) Cod de procedură civilă trebuie să conțină: „informații privind identitatea reclamantului, a copilului și a persoanei despre care se susține că a luat sau a reținut copilul, motivele pe care se sprijină reclamantul pentru a cere înapoierea copilului, cu anexarea actelor confirmative și cu indicarea prevederilor relevante din legislația statului în care se află reședința reclamantului, informații disponibile cu privire la locul aflării copilului și la identitatea persoanelor cu care se presupune că se află copilul.”[2]

Același articol 2932 alin. (2) din Codul de procedură civilă prevede că, „la cerere se anexează copiile legalizate a deciziilor sau acordurile relevante, raportul de evaluare psihologică a copilului, în cazul în care pârâtul sau reclamatul consideră că satisfacerea sau nesatisfacerea integrală sau parțială a cererii va avea efecte negative asupra copilului, alte documente relevante.”[2]

Din aceste prevederi deducem posibilitatea prezentării de către reclamant a ordonanței de pornire a urmăririi penale, a deciziilor autorităților tutelare privind apariția situațiilor de risc pentru copii, a proceselor verbale de constatare a faptelor a autorităților tutelare și sau a executorilor judecătorești, a sentințelor și deciziilor de condamnare pentru fapte penale ce afectează viața și integritatea copilului, sănătatea fizică și psihică a copilului cât și drepturile de a avea legături personale cu familia sa.

Printre faptele penale care des se invocă în cauzele privind înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare sunt scoaterea ilegală a copiilor din țară art.207 Cod Penal, violența în familie art.2011, atragerea minorilor la activitatea criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale art.208 Cod Penal cât și alte infracțiuni săvârșite de către unul dintre părinți.

Faptele penale săvârșite pot cauza prejudicii materiale și morale atât copilului cât și părintelui care locuiește separat de copil.

Codul Familiei prevede la art.571 că, „copilul are dreptul la repararea prejudiciului material și moral cauzat

prin încălcarea drepturilor personale nepatrimoniale ca urmare a violenței, neglijării, exploatării sau eschivării în orice alt mod al părinților de a-și exercita drepturile și obligațiile părintești.” [3]

Ca urmare părinții pot fi obligați la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a deplasării ilicite sau reținerii ilicite care a cauzat daune fizice, materiale și morale copilului, căruia i-a fost restricționat dreptul de a avea relații personale cu celălalt părinte cât și de a menține legăturile de familie cu alți membri ai familiei extinse. Repararea prejudiciului cauzat în acest caz va putea fi solicitată de către unul dintre reprezentanții legali ai copilului în interesul copilului.

Faptele penale săvârșite pot avea impact atât asupra întoarcerii copilului în statul reședinței sale obișnuite cât și ca excepție asupra refuzului întoarcerii, cât și neacordarea dreptului de vizitare cât și restricționarea sau lipsirea de dreptul de a exercita dreptul de vizitare.

Suntem de acord cu opinia autorului care consideră că, „deficiențe și interpretări distincte apar în situațiile când copiii sunt scoși din țară în baza permisiunilor temporare ale unuia din părinți dar, ulterior, nu este respectată procedura de înapoiere a copilului în țară, acesta rămânând în străinătate”.[11, p.54]

La fel ca și în cazul deplasării ilicite și reținerii ilicite este afectat și dreptul de vizită a părintelui care nu are posibilitatea de a vizita copilul din cauza schimbării reședinței obișnuite a copilului. Dreptul de vizită a copilului poate consta atât în dreptul de a vizita copilul la locuința sa, de a lua copilul pentru ceva timp la reședința unuia dintre părinți, cât și ar putea consta în dreptul de a comunica prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Astfel, statul pe lângă obligația pozitivă de a investiga cazurile de scoatere ilegală a copiilor din țară au și obligația pozitivă prin intermediul procedurii speciale prevăzute de Codul de Procedură civilă de a înapoia copilul și de a asigura exercitarea dreptului de vizitare.

În altă ordine de idei, făcând referire la pct.22 din Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr.129g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 207 din Codul Penal al Republicii Moldova și Legea nr. 269 din 09.11.1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova (scoaterea ilegală a copiilor din țară și stabilirea domiciliului minorului în străinătate) se menționează următoarele în privința pretensei neconstituționalități a textului „sau pe altă cale ilegală” din art.207 din Codul penal:

„Curtea notează că prevederile art.23 din Constituție nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial. În acest context, pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgera mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. ... pct.24 Astfel, potrivit art.38 din Codul civil, domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită. **Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenția de a avea acolo reședința obișnuită.** Dovada intenției rezultă din declarațiile

persoanei făcute la autoritățile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declarații, din orice alte împrejurări de fapt”[7].

Menționăm că, la momentul de față Codul Penal al Republicii Moldova la art.207 alin.(1) prevede că, „scoaterea ilegală a copilului din țară în baza unor acte false sau prin eludarea de la controlul efectuat la trecerea frontierei, în alte scopuri decât cele menționate la art.206”[4].

În aceeași ordine de idei, legea nr.269/1994 prevede la art.1 alin.(2) că: „Minorii au dreptul de a ieși și de a intra în Republica Moldova numai însoțiți de unul dintre reprezentanții lor legali sau de un însoțitor, desemnat prin declarație de către reprezentantul legal a cărui semnătură se legalizează de notar sau de alte persoane abilitate prin lege cu astfel de funcție. În declarație se indică scopul călătoriei, durata acesteia și țara de destinație”[9].

Totodată, în conformitate cu legea nr.269/1994 art.3 alin.(3) „Copilul cu vârsta de peste 14 ani care își stabilește domiciliul în străinătate împreună cu unul dintre părinți își exprimă acordul în scris, care se autentifică de notar sau de alte persoane abilitate prin lege cu astfel de funcție”[9].

Dacă instanța de judecată constată că, deplasarea sau reținerea copilului pe teritoriul Republicii Moldova este ilicită în sensul art.3 din Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, sau a art.3 din legea nr.292/2024 a Republicii Moldova, aceasta dispune înapoierea copilului în statul în care acesta își are reședința obișnuită, cu condiția ca aceasta să nu-l expună unui pericol fizic sau psihic ori în orice alt mod să nă pună într-o situație intolerabilă.

În altă ordine de idei, Codul Contravențional prevede la art.64 alin.(1)-(2) Împiedicarea „neîntemeiată a unuia dintre părinți (a ambilor părinți) să ia parte la educarea copilului, cât și încălcarea de către părinți/reprezentanți legali, bunici, frați sau surori ale copilului a deciziei autorității tutelare privind stabilirea modului de realizare a dreptului de comunicare cu copilul” [1].

Subliniem în acest sens, că conform art.64 din Codul Familiei a Republicii Moldova sunt reglementate prevederile ce privesc exercitarea drepturilor părintești în cazul când părinții locuiesc separat. Aceste prevederi implică obligația de a asigura dreptul de vizită a celuilalt părinte, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale și de a combate fenomenul alienării parentale.

În acest sens, dacă va fi considerat că, prezența pe online a copilului ar putea fi dăunătoare pentru psihicul copilului, ar putea fi refuzată sau restricționată exercitarea comunicării prin astfel de metodă. De exemplu, expunerea îndelungată a copilului la tehnologiile informaționale ar putea afecta dezvoltarea psihică și emoțională a copilului, l-ar putea expune materialelor ilegale cu ar fi materiale privind abuzul sexual asupra unui copil, abuzuri psihologice și fizice sau alt tip de materiale care nu corespund vârstei copilului.

De aici, colaborând dorim să susținem opinia autoarei care susține că „copilul are dreptul să își cunoască familia extinsă și să păstreze o legătură cu aceasta, în măsura în care acest lucru nu este împotriva intereselor superioare ale copilului. Iar, în cazul în care stabilirea reședinței

obișnuite este susceptibilă să amenințe aceste interese sau să le încalce, autoritățile naționale trebuie să asigure stabilirea unei relații de proporționalitate între ele. Comunicarea respectivă, trebuie asigurată independent de reședința obișnuită a copilului prin intermediul mijloacelor de comunicare tehnologică sau prin orice altă modalitate.”[8, p.168] Această retorică se referă nu doar la părinți, dar și la alți reprezentanți legali, bunici, frați, surori ale copilului.

Ca urmare, referindu-ne la prevederile art.65 alin.(1) a Codului Familiei „Bunicii, frații și surorile copilului au dreptul să comunice cu el. Dacă părinții copilului (unul dintre aceștia) împiedică exercitarea acestui drept, autoritatea tutelară teritorială îi poate obliga să-l respecte, cu excepția cazului în care aceasta contravine interesului superior al copilului”[3].

Astfel în cazul în care faptele penale sau contravenționale săvârșite de către un părinte, sau de către bunici, frați, surori sau alți membri ai familiei ar presupune existența unui pericol pentru viața și sănătatea copilului, pentru dezvoltarea lui spirituală și psihologică, ar putea fi refuzată înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare.

Acest refuz poate fi atacat în instanța de judecată, iar instanța la rândul ei va trebui să motiveze hotărârea în caz în care va considera că deplasarea sau reținerea are un caracter licit și la fel și restricționarea dreptului de vizită are un caracter licit și ca efect nu va dispune înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizită. Este important ca dispunerea înapoierii copilului la fel să fie motivată, odată ce această înapoiere ar putea crea pericole pentru viața, sănătatea și dezvoltarea copilului.

Din altă perspectivă, dorim să facem referire și la prevederile art.11 din legea nr.292/2024 care prevede că, „Pe tot parcursul procedurii de examinare a cererii privind înapoierea copilului cu vârsta de până la 16 ani, ca urmare a deplasării și/sau reținerii ilicite, la reședința obișnuită a acestuia, autoritatea teritorială în a cărei rază teritorială domiciliază copilul este obligată să-i ofere informații și explicații clare și complete, potrivit vârstei sale și gradului său de maturitate, referitoare la etapele și durata acestei proceduri”[10].

În literatura de specialitate, cercetătorii Spînu I., și Ciochină S. au concluzionat că, „este recomandat să fie monitorizate și îmbunătățite mecanismele de supraveghere a respectării deciziilor autorităților tutelare cu privire la graficul de întreveneri stabilite între copil și părinte, cu implementarea unor măsuri mai eficiente pentru sancționarea părinților care încalcă drepturile copilului și al celuilalt părinte, aspect care ar descuraja comportamentul abuziv”[12, p.224].

Considerăm ca urmare că, autoritățile de protecție a drepturilor copilului au obligația pozitivă de a urmări respectarea intereselor superioare a copilului și soluționarea pe cale amiabilă a litigiilor care ar putea surveni. Totodată, considerăm ca necesară informarea prin intermediul autorităților tutelare a părinților cu privire la drepturile și obligațiile părintești.

Nu în ultimul rând, dorim să menționăm că, legea nr.292 din 13.12.2024 a Republicii Moldova art.26 prevede un program de consiliere psihologică pentru a

combate fenomenul alienării parentale și a asigura menținerea și dezvoltarea relațiilor de familie.

Dorim să remarcăm că, folosirea mijloacelor de soluționare alternativă a litigiilor cum este medierea este încurajată atât de legislația națională cât și de legislația internațională în ceea ce privește litigiile privind înapoierea copilului în statul reședinței obișnuite dar și privind exercitarea dreptului de vizitare.

În acest sens, art.8 din legea nr.292/2024 prevede la alin.(1) că, „Cauzele care vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite sau exercitarea dreptului de vizitare a copilului pot fi supuse medierii de autoritatea centrală a Republicii Moldova sau de instanța de judecată, cu consimțământul și în numele părinților”[10].

Totuși, remarcăm că medierea nu va putea fi folosită ca mijloc de soluționare a litigiilor familiale, în cazurile privind violența în familie.

Concluzii. În concluzie menționăm că, săvârșirea faptelor penale și contravenționale are un impact semnificativ asupra deciziei instanțelor privind înapoierea copilului și exercitării dreptului de vizitare a copilului în cadrul procedurii civile prevăzute în capitolul XXVI înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului reglementat de Codul de procedură civilă a Republicii Moldova.

Constatăm că, părintele sau persoana desemnată, conform legii să apere drepturile și interesele copilului și să acționeze în interesele și în numele copilului în materie de protecție, de siguranță, de ocrotire a sănătății, de educație și de alte drepturi ale copilului de multe ori poate fi cel care poate cauza daune dezvoltării armonioase a copilului prin săvârșirea unor fapte penale sau contravenționale.

Totodată, considerăm ca necesar ca odată ce copilul este crescut și educat în familie să fie realizate și măsuri asiguratorii, astfel încât drepturile copilului și condițiile pentru creșterea și dezvoltarea sa să nu fie afectate de fapte penale și contravenționale.

În același timp, constatăm că faptele penale și contravenționale ar putea fi factori declanșatori ai apariției fenomenului alienării parentale ca urmare a deplasării și reținerii copiilor în alt stat sub motivația existenței excepției de risc grav prevăzut de Convenția de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. De asemenea, ca urmare a faptelor penale sau contravenționale ar putea surveni și excepția de opoziție din partea copilului care nu ar dori să fie returnat în statul reședinței sale obișnuite și ar deține un grad de maturitate suficient, astfel încât opinia sa cu privire la opoziție să fie luată în considerare la luarea deciziei de către instanța de judecată.

În acest sens, dorim să subliniem caracterul de excepție a refuzului înapoierii copilului care trebuie să fie bine motivat, necesitatea respectării interesului superior al copilului și respectarea dreptului la viața de familie și a vieții private, atât a copilului cât și a părinților, sau a altei persoane cu care copilul se află în raporturi de familie.

Conchidem asupra necesității delimitării procedurii penale, a procedurii contravenționale care țin de infracțiunea de scoaterea ilegală a copilului din țară, a

contravenției privind împiedicarea exercitării dreptului de a comunica cu copilul și de a-l educa, cât și alte fapte penale și contravenționale, de procedura civilă specială a înapoierii copilului și exercitării dreptului de vizitare.

În cadrul procedurii privind înapoierea copilului în statul reședinței obișnuite va fi stabilit dacă copilul a fost deplasat ilicit sau reținut ilicit contrar prevederilor legale

și nu ține de stabilirea elementelor componenței de infracțiune sau contravenției prevăzute de lege.

Scopul final al analizei date a fost atins prin cercetarea efectelor faptelor penale și contravenționale asupra relațiilor de familie și în special asupra înapoierii copilului și exercitării dreptului de vizită.

Referințe bibliografice:

1. Codul Contravențional al Republicii Moldova nr.218 din 24.10.2008, Publicat:17.03.2017 în Monitorul Oficial Nr.78-84 art.100, [Accesat: 21.02.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153634&lang=ro#
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003, Publicat 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 436, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131202&lang=ro#
3. Codul Familiei Republicii Moldova nr. 1316 din 16.10.2000. Publicat : 26.04.2001 în Monitorul Oficial nr. 47-48 art. 210., [Accesat: 27.02.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122974&lang=ro#
4. Codul Penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002, Publicat:14.04.20099, în Monitorul Oficial nr.72-74 art.195, [Accesat: 22.02.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153355&lang=ro
5. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii nr. 67 din 25.10.1980, Publicat: 30.12.1999 în Tratatul Internațional Nr.15 art.67, prin Hotărârea Parlamentului nr.1468 din 29.01.1998, în vigoare pentru RM din 01.07.1998. [Accesat: 26.02.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118015&lang=ro
6. Convenția internațională cu privire la drepturile copilului nr.52 din 20.11.1989, în vigoare pentru RM din 25.02.1993, Publicat: 30.12.1998 în Tratatul Internațional nr.1 art.52. [Accesat: 27.01.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
7. Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr.129g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 207 din Codul penal și Legea nr. 269 din 09.11.1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova (scoaterea ilegală a copiilor din țară și stabilirea domiciliului minorului în străinătate), <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=874>
8. DONI V., Reședința obișnuită a copilului părinții căruia locuiesc în state diferite, în *Conferința „Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală”*, Chișinău, Moldova, 8-9 decembrie 2021, p.168, ISBN 978-9975-159-32-6, [Accesat: 24.01.2026] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-162-169.pdf
9. Legea nr.269 din 09.11.1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, Publicat:26.01.1995 în Monitorul Oficial nr.6 art.54, [Accesat: 26.01.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131615&lang=ro#
10. Legea nr.292 din 13.12.2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite, Publicat:27.12.2024 în Monitorul Oficial Nr.556-559 art.760, [Accesat: 22.01.2026] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146474&lang=ro
11. RUSSU S., Unele particularități ale cercetării cauzelor de scoatere ilegală a copiilor din țară, În *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, nr.2/2019, p. 54, [Accesat: 27.01.2026], Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/52-55_36.pdf
12. SPÎNU I., CIOCHINĂ S., Analiza juridică a contravenției privind împiedicarea exercitării dreptului de a comunica cu copilul, și de a-l educa, aspecte teoretice și practice, în *Conferința științifică internațională Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene, ediția a7-ea*, 06.12.2024, p.224 [Accesat: 27.01.2026] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/219-225_20.pdf